

بررسی نقش رسانه و شبکه‌های اجتماعی به عنوان مؤلفه‌های قدرت نرم

وحید صالحی^۱

۳۸

دوره ۱۴، شماره ۳، پیاپی ۳۸

پاییز ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۶/۲۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۹/۲۲

صص: ۷۹-۵۹

شابا چاپی: ۵۵۸۰-۲۳۲۲

رتبه علمی

ب

بررسی سخت‌کوهی در :
JOURNALS.MSRT.IR

DOR: 20.1001.1.23225580.1403.14.3.3.6

چکیده

دنیای امروز در پیچ مهم سرنوشت قرار گرفته و هندسه قدرت جهانی شکل نوینی به خود می‌گیرد. مؤلفه‌های قدرت کشورها در حال تغییر است و در این فرآیند فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش‌های پیچیده‌تر و مهم‌تری را به عهده می‌گیرد. تغییر راهبرد مقابله قدرت‌های سنتی با قدرت‌های نو ظهور، از تقابل سخت به تقابل نرم موجب شده عرصه سایبری میدان مهمی برای این برخورد باشد. جمهوری اسلامی ایران بعنوان یکی از قدرت‌های نو ظهور دنیا که می‌بایست بر اساس سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جایگاه اول در منطقه را کسب نماید نیز از این قانده مستثنی نیست بخصوص که قدرت یافتن ایران دامنه قدرت‌های فرامنطقه‌ای را در منطقه مهم خاور میانه کاهش خواهد داد بر این اساس دشمنان که از تقابل سخت سودی نبرده‌اند تقابل و جنگ نرم را در اولویت مقابله با ایران اسلامی قرار داده‌اند. این مقاله ضمن تعریف جنگ نرم و بیان دلایل و اهداف آن به معرفی روش‌ها و ابزارهای جنگ نرم پرداخته و ضمن شناسایی انواع تهدیدات سایبری، حضور در رسانه و شبکه‌های اجتماعی و دفاع در برابر جنگ سایبری را بعنوان راهبردهای مقابله با جنگ نرم پیشنهاد داده است.

کلیدواژه‌ها: جنگ نرم، ابزار جنگ نرم، تهدید سایبری، راهبرد مقابله.

۱. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

رابطه کامپیوتری بین انسان‌ها روز به روز فراگیرتر می‌شود. کامپیوترها روز به روز از طریق شبکه‌های محلی و جهانی و نیز از طریق فناوری بی‌سیم به یکدیگر پیوند می‌خورند. ارتباط گسترده، هر روز بیش از پیش سرعت انتقال عکس، صدا، فیلم و اطلاعات را افزایش می‌دهد. فناوری‌های کامپیوتری امکان تعامل انسان - ماشین را به شکلی کاملاً جدید و بدیع و همچنین امکان تعامل انسان - انسان در فضایی مجازی را فراهم می‌کنند. تعامل انسان با انسان سنگ بنای فرهنگ مجازی است. ساختارها در قالب نشانه‌هایی دسته‌بندی می‌شوند که شامل مکانیزم‌های ارتباطی زبانی و غیرزبانی اند. زمانیکه این ابزارها، که به منظور هدایت فضایی خاص به دقت در کنار هم قرار می‌گیرند، با فضای دیگری مواجه می‌شوند، دچار نقص شده یا کلاً از کار می‌افتند. در بافت اینترنت، انسان‌ها صرفاً با ابزارهای دیجیتالی تعامل ندارد بلکه، این ابزارها انسان‌ها را وارد فضایی مجازی با طیفی از امکانات ارتباطی و فرهنگی می‌کند که در توانایی آنها جهت تعامل با فناوری‌های مختلف، فرهنگ فضاهای مجازی و افرادی که با آنها مواجه می‌شوند، مؤثر است. این امر سبب شد قدرت‌های زورگوی دنیا درصدد برآیند تا از این فضا نیز بعنوان عرصه جدیدی برای سیطره بر کشورهای عالم بهره ببرند و این میدان نیز به عرصه جدیدی برای تقابل میان کشورها تبدیل گردید.

تا سال ۱۹۴۵ میلادی غالب جنگ‌ها "جنگ سخت" بود. پس از آن با توجه به دو قطبی شدن جهان به بلوک شرق و بلوک غرب، دور جدیدی از رقابت‌ها میان آمریکا و شوروی سابق آغاز شد که به "جنگ سرد" مشهور شد. جنگ سرد ترکیبی از جنگ سخت و جنگ نرم بود که طی آن دو ابر قدرت در عین تهدیدهای سخت از رویارویی مستقیم با یکدیگر پرهیز می‌کردند.

با فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ میلادی و پایان جنگ سرد کارشناسان بخش جنگ در ایالات متحده با استفاده از تجارب دو جنگ جهانی و دوران جنگ سرد دریافتند که می‌شود با هزینه کمتر و بدون دخالت مستقیم در سایر کشورها به اهداف سیاسی، اقتصادی و... دست یافت که در ادبیات سیاسی جهان به جنگ نرم شهرت یافت.

این نوع جنگ از فروپاشی شوروی شروع و تاکنون ادامه داشته و متکی بر تهدیدات نرم و قدرت نرم فرهنگی و اجتماعی است. آمریکایی‌ها با استفاده از این نوع جنگ تاکنون موفق به تغییر چندین رژیم سیاسی در کشورهای مورد نظر شدند. انقلاب‌های رنگی که در چندین کشور بلوک شرق و

شوروی سابق رخ داد، در واقع نمونه ای از جنگ نرم است. آمریکایی ها با استفاده از قدرت نرم موفق به تغییر رژیم های سیاسی در کشورهایی چون لهستان، گرجستان، چک اسلواکی، قرقیزستان، اکراین و تاجیکستان گردید. در تمامی این دگرگونی های سیاسی بدون استفاده از ابزار خشونت و صرفاً با تکیه بر قدرت نرم و ابزار رسانه، با تغییر در ارزش ها و الگوهای رفتاری از رژیم های سیاسی حاکم مشروعیت زدایی گردید و از طریق جنبش های مردمی و ایجاد بی ثباتی سیاسی، قدرت سیاسی جابه جا شد.

۲. تعریف جنگ نرم

مفهوم جنگ نرم در مقابل جنگ سخت است و تعریف واحدی که مورد پذیرش همگان باشد ندارد. «جان کالینز» تنوریسین دانشگاه ملی جنگ آمریکا، جنگ نرم را عبارت از «استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن، برای نفوذ در مختصات فکری دشمن با توسل به شیوه هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می شود»، می داند.

ارتش ایالات متحده آمریکا در آیین رزمی خود آن را بدین صورت تعریف نموده است: «جنگ نرم، استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی است که منظور اصلی آن تاثیرگذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار دشمن، گروه بی طرف و یا گروه های دوست است به نحوی که برای برآوردن مقاصد و اهداف ملی پشتیبان باشد». معروفترین تعریف را به جوزف نای، پژوهشگر برجسته آمریکایی در حوزه «قدرت نرم» نسبت می دهند. وی در سال ۱۹۹۰ میلادی در مجله «سیاست خارجی» شماره ۸۰، قدرت نرم را «توانایی شکل دهی ترجیحات دیگران» تعریف کرد. تعریفی که قبل از وی «پروفسور حمید مولانا» در سال ۱۹۸۶ در کتاب «اطلاعات و ارتباطات جهانی؛ مرزهای نو در روابط بین الملل» به آن اشاره کرده بود. با این وجود مهمترین کتاب در حوزه جنگ نرم را جوزف نای در سال ۲۰۰۴، تحت عنوان «قدرت نرم؛ ابزاری برای موفقیت در سیاست جهانی» منتشر نمود.

www.paydarymelli.ir

بنابراین جنگ نرم را می توان هرگونه اقدام نرم، روانی و تبلیغات رسانه ای که جامعه هدف را نشانه گرفته و بدون درگیری و استفاده از زور و اجبار به انفعال و شکست وا می دارد. جنگ روانی، جنگ سفید، جنگ رسانه ای، عملیات روانی، براندازی نرم، انقلاب نرم، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی، جنگ سایبری و... از اشکال جنگ نرم است.

به عبارت دیگر جنگ نرم مترادف اصطلاحات بسیاری در علوم سیاسی و نظامی می باشد. در علوم نظامی از واژه هایی مانند جنگ روانی یا عملیات روانی استفاده می شود و در علوم سیاسی می توان به واژه هایی چون براندازی نرم، تهدید نرم، انقلاب مخملین و اخیراً به واژه انقلاب رنگین اشاره کرد. در تمامی اصطلاحات بالا هدف مشترک تحمیل اراده گروهی بر گروه دیگر بدون استفاده از راه های نظامی است.

در یک تعریف کامل تر می توان گفت، جنگ نرم یک اقدام پیچیده و پنهان متشکل از عملیات های سیاسی، فرهنگی و اطلاعاتی توسط قدرت های بزرگ جهان برای ایجاد تغییرات دلخواه و مطلوب در کشورهای هدف است.

۳. دلایل استفاده از جنگ نرم

انتشار مقاله مشهور «جوزف نای» نظریه پرداز آمریکایی تحت عنوان «قدرت نرم power Soft» در فصلنامه آمریکایی foreign policy در سال ۱۹۹۰ دیدگاه جدیدی را به مخاطبان ارائه کرد که براساس آن ایالات متحده به جای آن که از طریق بکارگیری آنچه که قدرت سخت می نامند به انجام کودتای نظامی در کشورهای رقیب اقدام کند؛ تلاش خود را بر ایجاد تغییرات در کشورهای هدف از طریق تأثیرگذاری بر نخبگان جامعه متمرکز می کند.

براین اساس آمریکا می توانست بجای سرمایه گذاری میلیارد دلاری بر تئوری جنگ ستارگان به منظور مقابله با آنچه تهدید شوروی خوانده می شد، به سرمایه گذاری بر نخبگان جامعه شوروی از طرق مختلف اقدام کند. پس از فروپاشی شوروی جوزف نای مقاله دیگری تحت عنوان «کاربرد قدرت نرم» در فصلنامه فارن پالیسی در سال ۲۰۰۴ منتشر ساخت که تکمیل کننده نظرات قبلی او متناسب با تغییرات جهان در سال های پس از فروپاشی شوروی و بویژه تحولات ناشی از واقعه یازده سپتامبر در روابط بین الملل بود.

جوزف نای دیدگاه خود را درباره ایجاد تغییرات از طریق به کارگیری دیپلماسی عمومی در کنار بکارگیری قدرت نرم در میان نخبگان جامعه هدف مطرح کرد. بعدها نظرات او تکمیل تر شد و به عنوان دستورالعمل سیاست خارجی آمریکا تحت عنوان بکارگیری «قدرت هوشمند» [۶] به مورد اجرا گذارده شد. براساس این نظریه آمریکا با استفاده از دیپلماسی عمومی و قدرت هوشمند به برقراری نفوذ در بدنه جامعه هدف کمک می کند. این دیدگاه با دستورالعمل های اجرایی که توسط کارشناسان

اطلاعاتی آمریکا نظیر دکتر «جین شارب» تهیه شد، در سطح رسانه های گروهی به مفهوم «انقلاب نرم» معروف شد.

بنابراین جنگ نرم، امروزه مؤثرترین، کارآمدترین و کم هزینه ترین و درعین حال خطرناک ترین و پیچیده ترین نوع جنگ علیه امنیت ملی یک کشور است، چون می توان با کمترین هزینه با حذف تهاجم خود قرار می دهد.

جنگ نرم به روحیه، به عنوان یکی از عوامل قدرت ملی خدشه وارد می کند، عزم و اراده ملت را از بین می برد، مقاومت و دفاع از آرمان و سیاست های نظام را تضعیف می کند، فروپاشی روانی یک ملت می تواند مقدمه ای برای فروپاشی سیاسی- امنیتی و ساختارهای آن باشد. جوزف نای قدرت نرم را شیوه غیرمستقیم رسیدن به نتایج مطلوب بدون تهدید یا پاداش ملموس می داند. این شیوه غیرمستقیم رسیدن به نتایج مطلوب قدرت است. بر این پایه یک کشور می تواند به مقاصد موردنظر خود در سیاست جهانی نایل آید، چون کشورهای دیگر، ارزش های آن را می پذیرند، از آن تبعیت می کنند، تحت تأثیر پیشرفت و آزاداندیشی آن قرار می گیرند و در نتیجه خواهان پیروی از آن می شوند. در این مفهوم آنچه مهم تلقی می شود، تنظیم دستورالعملی است که دیگران را جذب کند. بنابراین جنگ نرم از یکسو توانایی کسب آنچه که می خواهید از طریق جذب کردن نه از طریق اجبار و یا پاداش می باشد و از سوی دیگر نشان دهنده، تفاوت های عمده آن با جنگ سخت می باشد. (تجری، ۱۳۹۰)

گروه های هدف در جنگ نرم، رهبران، نخبگان و توده های مردم هستند. نخبگان نیروهای میانی این نبرد را تشکیل می دهند و می توانند به عنوان تصمیم گیران و تصمیم سازان یک حکومت مطرح باشند. نخبگان جامعه مدنی مانند رهبران احزاب با آشفته گی ذهنی خود، می توانند ترس را به ذهن مردم انتقال دهند، وحشت ایجاد کنند و روحیه ملت را درهم بشکنند. از این رو این گروه به عنوان یک هدف همواره مورد توجه دشمن است، چرا که دگرگون کردن و نفوذ فکری در نخبگان بی بصیرت به صورت خودکار انحراف فکری بسیاری از مردم در در پی دارد و هزینه های دشمن را کاهش می دهد.

از دیگر گروه های مورد هدف در جنگ نرم همواره دانشجویان و دانشگاهیان بوده اند، چرا که جنب و جوش، تحرک و بی پروایی این گروه به دلیل برخورداری از عنصر جوانی، کرسی علمی، نفوذ کلام و گستردگی جغرافیایی حضور آنان در کشور هدف، می تواند ضمن کم کردن هزینه ها، دستگاه تبلیغی مناسبی نیز برای دشمن فراهم کند، به همین دلیل بزرگان کشور همواره از جنبش های دانشجویی حمایت

و آنان را به گسترش فعالیت در زمینه عدالت خواهی تشویق و آنان را به تفکر، تدبیر و دوری از افراط و تفریط و پرهیز از اقدامات عجولانه دعوت کرده‌اند. در جنگ نرم دشمن می‌کوشد تا با آماده کردن افکار عمومی به عنوان یکی از مهمترین عناصر توجیه حرکات سیاسی و نظامی، زمینه را برای رسیدن به اهداف خود توسط عناصر درونی جامعه هدف فراهم کند (<http://baran97.mihanblog.com>).

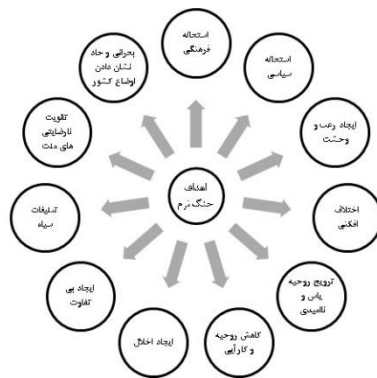
۴. اهداف جنگ نرم

دشمن از اعمال جنگ نرم به دنبال اهداف زیر در کشور مورد تهاجم است:

- ۱- **استحاله فرهنگی** در جهت تأثیرگذاری شدید بر افکار عمومی جامعه مورد هدف با ابزار خبر و اطلاع رسانی هدفمند و کنترل شده که نظام سلطه همواره از این روش برای پیشبرد اهداف خود سود جست است.
- ۲- **استحاله سیاسی** به منظور ناکارآمد جلوه دادن نظام مورد هدف و تخریب و سیاه نمایی ارکان آن نظام.
- ۳- **ایجاد رعب و وحشت** از مسائلی همچون فقر، جنگ یا قدرت خارجی سرکوبگر و پس از آن دعوت به تسلیم از راه پخش شایعات و دامن زدن به آن برای ایجاد جو بی اعتمادی و ناامنی روانی.
- ۴- **اختلاف افکنی** در صفوف مردم و برانگیختن اختلاف میان مقام های نظامی و سیاسی کشور مورد نظر در راستای تجزیه سیاسی کشور.
- ۵- **ترویج روحیه یاس و ناامیدی** به جای نشاط اجتماعی و احساس بالندگی از پیشرفت های کشور.
- ۶- **بی تفاوت کردن نسل جوان** به مسائل مهم کشور.
- ۷- **کاهش روحیه و کارایی** در میان نظامیان و ایجاد اختلاف میان شاخه های مختلف نظامی و امنیتی.
- ۸- **ایجاد اخلال** در سامانه های کنترلی و ارتباطی کشور هدف.
- ۹- **تبلیغات سیاه** (با هدف براندازی و آشوب) به وسیله شایعه پراکنی، پخش تصاویر مستهجن، جوسازی از راه پخش شب نامه ها و ...

- ۱۰- تقویت نارضایتی های ملت به دلیل مسائل مذهبی، قومی، سیاسی و اجتماعی نسبت به دولت خود به طوری که در مواقع حساس این نارضایتی ها زمینه تجزیه کشور را فراهم کند.
- ۱۱- بحرانی و حاد نشان دادن اوضاع کشور از راه ارائه اخبار نادرست و نیز تحلیل های نادرست و اغراق آمیز. (تجری، ۱۳۹۰)

شکل ۱ نمودار اهداف جنگ نرم

۵. راههای تحقق بخشی جنگ نرم بر علیه ایران

امریکا و جریان صهیونیسم بین الملل برای عملیاتی ساختن جنگ نرم در قالب ناتوی فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران طی سالهای گذشته و همچنین برای سالهای آینده راهبردها و شیوههای زیر را طراحی کرده اند:

الف) پیگیری پرونده هسته ای ایران و القای غیرصلح آمیز بودن این فناوری و تبلیغ اینکه ایرانی ها تلاش دارند بمب اتم بسازند که نه تنها برای امنیت و ثبات منطقه و جهان خطرناک است بلکه موجب تقویت جبهه تروریست ها و جریان بنیادگرایی افراطی در جهان خواهد شد.

ب) سرمایه گذاری در رسانه های دیداری و شنیداری، سازمان های تبلیغاتی و خبری و کمپانی های فیلم سازی برای ارائه تصویری سیاه و خطرناک از جمهوری اسلامی ایران برای افکار عمومی جهان که آخرین نمونه آن ساخت و پخش فیلم ضدایرانی ۳۰۰ بوده است.

ج) ایجاد فضای رسانه‌ای درباره دخالت ایران در عراق، لبنان و ... در نقش بزرگ‌ترین مدافع تروریسم که به عوامل ناامنی در این کشورها تسلیحات می‌رساند و آنها را آموزش نظامی می‌دهد.
 د) تقویت و ایده جنبش دموکراسی به سبک امریکایی و مستمسک قراردادن مقوله حقوق بشر، حقوق زنان و دامن‌زدن به مطالبات صنفی و اجتماعی و همچنین سازمان‌دهی ناراضی‌تی‌ها و نافرمانی به اصطلاح مدنی به وسیله مطبوعات خاکستری، احزاب و...
 ه) راه‌اندازی سایت‌های اینترنتی و ارائه نرم‌افزارهای جاسوسی به عوامل خود در داخل کشور تا ابعاد مختلف جنگ رسانه‌ای به شکل اثربخش‌تر طراحی و اجرا شود.
 و) تلاش برای تحلیل مغرضانه از اوضاع داخلی و ایجاد فضای وحشت‌زا و موهوم از احتمال بروز جنگ.
 ز) سوءاستفاده تبلیغاتی از اجرای طرح‌هایی چون طرح امنیت اجتماعی به عنوان محدودکننده آزادی و حقوق زنان و نقش آزادی‌های مدنی و اجتماعی.
 ح) ایجاد تقابل‌های سیاسی بین سران ارشد نظام اسلامی و القای اینکه جنگ قدرت در جمهوری اسلامی بین چند طیف در جریان است و در نهایت فلان طیف یا فلان گروه پیروز و یا شکست می‌خورد.

چگونه جنگ نرم باعث فروپاشی سیاسی یک کشور می‌شود؟

جنگ نرم به مجموعه‌ای از اقدامات غیرمستقیم، غیرخشونت‌آمیز و روانی گفته می‌شود که هدف آن تأثیرگذاری بر ذهن، افکار و رفتار جامعه یک کشور و نهایتاً فروپاشی ساختار سیاسی آن است. این نوع جنگ به جای استفاده از نیروی نظامی، بر ابزارهای رسانه‌ای، فرهنگی و اقتصادی تمرکز دارد و از طریق نفوذ در افکار عمومی و ایجاد ناراضی‌تی، حاکمیت را تضعیف می‌کند. در ادامه به روش‌هایی که جنگ نرم می‌تواند باعث فروپاشی سیاسی یک کشور شود، اشاره می‌کنیم:

۱. تضعیف مشروعیت نظام سیاسی:

- پروپاگاندا و اطلاعات نادرست: انتشار گسترده اخبار جعلی، شایعات، و اطلاعات تحریف‌شده در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند باعث بی‌اعتمادی مردم به نظام حاکم و تضعیف مشروعیت آن شود.
- برجسته‌سازی مشکلات داخلی: تمرکز مداوم بر ناکارآمدی‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌تواند احساس ناراضی‌تی عمومی را افزایش داده و مردم را به اعتراض سوق دهد.

۲. نفوذ در نخبگان و سیاستمداران:

- **خرید وفاداری:** جذب نخبگان سیاسی، فرهنگی و اقتصادی از طریق تطمیع یا تهدید می‌تواند به شکاف در سطوح بالای قدرت منجر شود.
- **ایجاد دوگانگی در رهبری:** ترویج تفکرات متناقض و اختلاف‌افکنی میان رهبران سیاسی و اجتماعی باعث بی‌ثباتی و کاهش قدرت تصمیم‌گیری در کشور می‌شود.

۳. ایجاد شکاف‌های اجتماعی:

- **تقویت اختلافات قومی و مذهبی:** جنگ نرم با تمرکز بر شکاف‌های هویتی مانند قومیت، مذهب یا طبقه اجتماعی می‌تواند وحدت ملی را تضعیف کند.
- **ترویج فردگرایی:** گسترش فرهنگ فردگرایی و کاهش ارزش‌های جمع‌گرایانه باعث تضعیف انسجام اجتماعی و کاهش اعتماد عمومی می‌شود.

۴. تأثیرگذاری بر فرهنگ و ارزش‌ها:

- **نفوذ فرهنگی:** اشاعه سبک زندگی و ارزش‌های مغایر با فرهنگ بومی می‌تواند هویت ملی را تضعیف کرده و پایه‌های فرهنگی حاکمیت را متزلزل کند.
- **جنگ روانی:** ایجاد احساس یأس و بی‌قدرتی در میان شهروندان باعث می‌شود مردم برای تغییر نظام سیاسی یا مشارکت در فرایندهای دموکراتیک انگیزه کمتری داشته باشند.

۵. بسیج نارضایتی عمومی:

- **سازماندهی اعتراضات:** استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای بسیج عمومی، سازماندهی اعتراضات و هدایت ناآرامی‌ها می‌تواند فشار زیادی بر حکومت وارد کند.
- **ایجاد بحران‌های اجتماعی:** تشدید بحران‌های داخلی (مانند بیکاری، تورم یا فساد) از طریق بزرگ‌نمایی رسانه‌ای یا حتی دخالت مستقیم، می‌تواند حکومت را دچار فروپاشی کند.

۶. تضعیف اقتصادی به عنوان ابزار سیاسی:

- **تحریم‌ها و فشار اقتصادی:** جنگ نرم اغلب همراه با ابزارهای اقتصادی مانند تحریم‌ها، جنگ ارزی، یا فشارهای تجاری است که باعث نارضایتی عمومی و کاهش توانایی دولت در مدیریت کشور می‌شود.

- **نفوذ در زیرساخت‌های اقتصادی:** تضعیف بخش‌های حساس اقتصادی مانند بانکداری، انرژی یا کشاورزی می‌تواند اعتماد به دولت را کاهش دهد.

۶. روش‌ها و ابزار جنگ نرم

جنگ نرم با پشتوانه قدرت نرم انجام می‌گیرد. بنابراین تمامی ابزارهای حامل قدرت نرم را باید به عنوان ابزارهای جنگ نرم مورد توجه و شناسایی قرار داد. این ابزارها انتقال دهنده پیام‌ها با اهداف خاص هستند. در عصر ارتباطات با تنوع ابزاری برای انتقال پیام از یک نقطه به نقطه دیگر هستیم. (تجری، ۱۳۹۰)

مجموعه روش‌هایی که در تهدیدات نرم به کار گرفته می‌شود را می‌توان سه روش اصلی، گفتاری، رفتاری و مبتنی بر شبکه تقسیم نمود. در ادامه به اختصار به تعریف هر کدام از این دسته روش‌ها می‌پردازیم:

۶.۱. روش‌های گفتاری:

در روش‌های گفتاری هدف اصلی نگرش، افکار، عقاید و باورهای اساسی مردم و نخبگان جامعه است این روش به دنبال ایجاد اختلال، انحراف و تغییر در اهداف مرجع مذکور است. روش‌های گفتاری در اعمال تهدیدات نرم را می‌توان به چهار بخش «عملیات روانی»، «عملیات ادراکی»، «دیپلماسی عمومی» و «فریب استراتژیکی» تقسیم نمود. شایعه‌سازی، دروغ‌پراکنی با استفاده از رسانه‌ها و سایت‌های خبری از ابزارهای مهم این روش بشمار می‌آیند:

الف) عملیات روانی: به مجموعه طرح‌ها و اقداماتی گفته می‌شود که به دنبال تشویق، تهییج و تحریک افکار عمومی در خصوص یک مسأله‌ای مشخص و با اهداف از پیش تعیین شده است. عملیات روانی به طور کلی در چارچوب اقدامات اطلاعاتی و با اهداف پنهانی قرار دارد و آثار، نتایج و همچنین ابزارها و شیوه‌های آن به راحتی قابل شناسایی نیست. عملیات روانی بیشتر در شرایط بحرانی مانند جنگ، شورش و اغتشاش؛ یا در شرایط ناپایدار و شکننده مانند التهاب در روابط دو کشور، مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرضیات عملیات روانی بر این است که توان جنگیدن دشمن جدا از ابزارها و جنگ افزارهای نظامی، بر اراده نیروی انسانی معطوف به جنگ استوار است.

ب) **عملیات ادراکی**: تأثیرگذاری بر نگرش‌ها، باورها، عقاید، اهداف و ارزش‌های طرف مقابل با هدف ایجاد تغییر در مخاطبان تا سرحد همسو شدن آن‌ها با اهداف و منابع عمل‌کننده را می‌توان عملیات ادراکی (Perception Warfare) معنا نمود این نوع عملیات به جای این که مخاطب را تهییج یا یکباره و فوری وادار به عکس‌العمل نماید، نگرش آن‌ها را نسبت به مسایل اساسی مانند ایده حاکمیت تحت تأثیر قرار دهد. در عملیات ادراکی از فنون و شگردهای مختلفی مانند برگزاری جلسات نقد و بررسی، مباحثه و گفت و گو، نظریه‌پردازی و مواردی مانند این استفاده می‌شود.

ج) **دیپلماسی عمومی (مردم محور)**: اصطلاحی است که از اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی و در هنگامه جنگ سرد در آمریکا و دیگر کشورهای بلوک غرب مطرح شد. مفهوم کلی دیپلماسی عمومی برقراری روابط حسنه دولت‌ها با ملت‌ها به جای روابط بین دولت‌ها و در جهت فتح قلوب و اذهان عمومی همه یا بخش‌های انتخاب شده‌ای از مردم کشورهای هدف از طریق سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی. یک تعریف رسمی جدید از دیپلماسی عمومی بریتانیا این گونه است: «کار برای رسیدن به اهداف و نفوذ کردن مثبت در دیدگاه‌های افراد و سازمان‌های خارجی نسبت به بریتانیا و همکاری آن‌ها با بریتانیا»

این روش هزینه اجرای تصمیمات و پیگیری منافع و مقصد را به حداقل می‌رساند و سد مقاومت‌ها در برابر «دیگران» یا «بیگانگان» را می‌شکند. در این میان، رسانه‌هایی که مخاطبانی بیرون از مرزهای جغرافیایی یک کشور دارند، بیشترین کمک را به پیشبرد منافع ملی خواهند داشت. این روش از جهت هدف با روش عملیات ادراکی شباهت زیادی دارد؛ اما از جهت نحوه و سازمان اجرایی متفاوت است.

د) **فریب استراتژیکی**: عملیات فریب را «سلسله اقدامات سازمان یافته و پنهانی که به منظور تأثیرگذاری بر ذهنیت حریف طراحی و اجرا می‌شود و هدف اصلی آن ایجاد انحراف، در تصمیمات حریف از طریق ارائه اطلاعات هدایت شده و گاه غلط به او و اجبار وی به اقدام یا عدم اقدام در جهت منافع ملی کشور خودی یا به ضرر منافع خود» تعریف می‌کنند.

۶.۲. روش‌های رفتاری:

روش‌های رفتاری دومین دسته از روش‌های اعمال تهدیدات نرم‌اند. در روش‌های رفتاری، هدف اصلی شکل دادن به رفتارهای جمعی متناسب با خواسته‌ها، اهداف و برنامه‌های تهدیدگر است. این

دسته را می‌توان به چهاربخش: «اعتراض»، «عدم همکاری با دولت»، «مداخله غیرخوشونت‌آمیز» و «جذب مخالفان حکومت» تقسیم نمود. رسانه‌های مکتوب و دیجیتال، ماهواره‌ها مجلات و کتب از ابزارهای این روش محسوب می‌شوند.

الف) اعتراض به اقداماتی گفته می‌شود که حکایت از نشان دادن اعتراض و نارضایتی بدون مداخله و رویارویی با نیروهای پلیس داشته باشد؛ که در صورت تکرار و روندسازی می‌تواند تبدیل به مقاومت شود. اعتراض می‌تواند به صورت تحصن، مخالفت‌خوانی، کم‌کاری، کارشکنی و تجمع مسالمت‌آمیز انجام شود.

ب) عدم همکاری با دولت (نافرمانی مدنی): به مجموعه اقداماتی گفته می‌شود که از سوی مردم یا برخی جمعیت‌ها به منظور ایجاد محدودیت یا خودداری از همکاری‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی با دولت اتخاذ گردد. مواردی مانند عدم پرداخت مالیات، قبوض مصارف خدمات عمومی، بیرون کشیدن پول و سرمایه خود از شبکه‌های دولتی، عدم مشارکت سیاسی مانند عدم مشارکت در انتخابات.

ج) مداخله غیر خوشونت‌آمیز: به معنای ایجاد اختلال در نظم عمومی مؤسسات، سازمان‌ها، برنامه‌ها، طرح‌ها و فعالیت‌های دولت، توسط افراد، تشکل‌ها و دولت‌های دیگر است. (نوع اقدام حتماً باید خوشونت‌آمیز باشد) مثلاً خرابکاری نامحسوس یا تصرف غیرخوشونت‌آمیز یک ساختمان با نهاد دولتی از جمله این موارد است.

د) جذب مخالفان حکومت: به معنای جرأت دادن به مخالفان و حمایت از آنان در هنگام سختی و خطر با هدف هویت‌بخشی، انسجام بخشی، تحریک‌پذیری، افزایش انگیزه و اعتماد به منظور ایمان‌سازی مسیر مقابله از سوی یک دولت یا سازمان دشمن علیه دولتی دیگر است.

۶/۳. روش‌های شبکه‌ای: در روش‌های مبتنی بر شبکه هدف اصلی اطلاعات و ارتباطات بر روی شبکه است. بنابراین اینترنت‌ها، مخازن و پایگاه‌های اطلاعاتی و سایت‌های کنترل و فرمان از بخش‌های مهم و مورد توجه در این روش‌اند. روش‌های شبکه‌ای را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد: «دیجیتالی» و «الکترونیکی».

الف) دیجیتالی : روش‌های دیجیتالی به روش‌هایی گفته می‌شود که از طریق فعالیت در فضای دیجیتالی اهداف جنگی را پی می‌گیرد و یا به دنبال اختلال در ارتباط، سرقت اطلاعات و یا اختلال در سامانه‌های مدیریت در شبکه‌های اینترنت، اینترنت، و اکسترانت‌اند. از این اقدامات به جنگ رایانه‌ای هم تعبیر می‌کنند. حمله‌های هکری را می‌توان مشهورترین روش دیجیتالی دانست.

ب) الکترونیکی : روش‌های الکترونیکی مجموعه روش‌هایی است که از طریق وسایل الکترونیکی مانند ماهواره و رادیو و تلویزیون اهداف کشور مهاجم را پی می‌گیرند و یا به دنبال اختلال در این وسایل و امواج مربوطه‌شان هستند. (صدر، ۱۳۸۳)

۷. انواع تهدیدات سایبری

فعالیت‌های خرابکارانه در فضای سایبر از مخاطرات اصلی فضای سایبر است، جدیدترین گزارش امنیتی مایکروسافت در مورد تهدیدات موجود در فضای سایبر موسوم به $SIRv$ حاوی نکات و اطلاعات جالبی در مورد آسیب پذیری‌های نرم افزاری، انواع بدافزارها و ویروس‌ها، تحولات مربوط به نفوذهای امنیتی به نرم افزارهای ساخت مایکروسافت و نرم افزارهای ثالث و همین طور وضعیت هرزنامه نویسی در جهان است که نگاهی جامع به تحولات امنیتی سال ۲۰۱۰ را ممکن می‌سازد. در این گزارش تهدیدات امنیتی مهم در ۱۱۷ کشور جهان نیز به طور تفکیکی بررسی شده که البته نام ایران در میان این کشورها به چشم نمی‌خورد. به طور کلی سرخط مهم‌ترین یافته‌های مایکروسافت در این گزارش به شرح زیر است:

۷/۱. آسیب پذیری‌ها: آسیب پذیری‌های موجود در برنامه‌ها در مقایسه با آسیب پذیری‌های موجود در سیستم‌های عامل و مرورگرهای وب روز به روز در حال افزایش است، هر چند مجموع آسیب پذیری‌های موجود در برنامه‌ها از سال ۲۰۰۹ تا امروز ۲۲.۲ درصد کاهش یافته است. میزان آسیب پذیری‌های افشا شده در بخش‌های مختلف صنعت از سال ۲۰۰۶ بدین سو در حال کاهش است و این وضعیت کماکان ادامه دارد. توسعه ابزار امنیتی و بهبود کیفیت کنترل عامل اصلی این مساله است.

تعداد آسیب پذیری‌های اعلام شده مربوط به محصولات و تولیدات مایکروسافت در سال ۲۰۱۰ افزایش مختصری یافته است، اما در مقایسه با سال‌های گذشته روند کلی این مساله کم و بیش ثابت است.

۷/۲. سوءاستفاده‌ها: سوءاستفاده از آسیب پذیری‌های مربوط به نرم افزار جاوا در سه ماهه دوم سال ۲۰۱۰ افزایش یافته و از سوءاستفاده‌های مربوط به تمامی برنامه‌ها و نرم افزارهای دیگر که توسط مایکروسافت بررسی شده پیشی گرفته است.

با این حساب امروزه جاوا از HTML، سیستم‌های عامل، انواع اسکریپت‌ها و اسناد مختلف اداری و تجاری آسیب پذیرتر است. استفاده از HTML و جاوا اسکریپت به طور منظم در طول سال ۲۰۱۰ افزایش یافته و بخش عمده‌ای از آسیب پذیری‌ها را به خود اختصاص داده است. متداول‌ترین شیوه حمله در این بخش بهره گیری از IFrame های مشکوک و آلوده است.

میزان سوءاستفاده از نرم افزارهای آکروبات^{۱۸} و ادوب رید^{۱۹}ر ساخت شرکت ادوب نسبت به سه ماهه اول سال ۲۰۱۰ بیش از ۵۰ درصد کاهش یافته است. این کاهش در ماه‌های بعدی سال ۲۰۱۰ هم ادامه یافته است.

۷/۳. سوءاستفاده از اسناد: مهم‌ترین شیوه سوءاستفاده از اسناد تلاش برای آلوده کردن فایل آکروبات و ادوب ریدر بوده است. طراحی فایل‌های آلوده با ظاهر فایل‌های پی دی اف هم مورد توجه هکرها بوده است.

در سال ۲۰۱۰ تقریباً تمامی نفوذهای بدین شیوه با بهره گیری از بدافزار Win ۳۲ Pdfjsc/صورت گرفته است.

تعداد سوءاستفاده‌ها از فایل‌های پی دی اف از سه ماهه دوم سال ۲۰۱۰ کاهش یافته و بیش از ۵۰ درصد کمتر شده است.

این فرایند در ماه‌های بعدی هم ادامه یافته است که نشانگر توجه شرکت ادوب به کاهش آسیب پذیری نرم افزارهای ساخت خود می‌باشد. نفوذ از طریق فایل‌های مجموعه آفیس شرکت مایکروسافت در سال ۲۰۱۰ از ۰.۵ تا ۸.۲ درصد در نوسان بوده است.

۷/۴. آلوده سازی با انواع بدافزار: از میان مجموعه سیستم عامل‌های عرضه شده توسط مایکروسافت کمترین میزان آلودگی مربوط به ویندوزهای ۷ و ویندوز سرور ۲۰۰۸ نسخه R۲ است که

البته این مساله بدان معنا نیست که هکرها و ویروس نویسان برای آلوده کردن آن‌ها هنوز دست به کار نشده‌اند.

باید توجه داشت که تلاش برای آلوده کردن ویندوز ۷ رو به افزایش و تلاش برای آلوده کردن ویندوز قدیمی‌تر XP رو به کاهش است. آلودگی در نسخه‌های ۵۴ بیتی ویندوزهای ویستا و ۷ کمتر از نسخه‌های ۳۲ بیتی این دو ویندوز است که علت این مساله پیکربندی بهتر و امکانات امنیتی قدرتمندتر ویندوزهای ۶۴ بیتی است.

البته باید به این مساله هم توجه داشت که کاربران ویندوزهای ۶۴ بیتی عموماً افراد حرفه‌ای و متخصص هستند و این افراد بهتر بلدند از رایانه‌های خود حفاظت کنند.

وجود مولفه‌ای موسوم به KPP برای حفاظت بهتر از هسته اصلی ویندوز و جلوگیری از هرگونه تغییر بی‌اجازه در آن هم باعث می‌شود بدافزارها سخت‌تر بتوانند به ویندوز ۶۴ بیتی نفوذ کنند.

۷/۵. تهدیدات بد افزاری: در میان تهدیدات مختلف متداول‌ترین خانواده تهدیدات S/Pornpop بوده که بیشترین فعالیت مخرب را هم در سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۰ انجام داده است. این بدافزار با سوءاستفاده از آسیب پذیری‌های نرم افزار جاوا تلاش می‌کند تا آگهی‌ها و تبلیغات ناخواسته را بر روی مرورگر فرد قربانی به نمایش درآورد. آگهی‌هایی که این بدافزار نمایش می‌دهد عمدتاً محتوای غیراخلاقی دارند.

نوع دیگری از تهدیدات هستند که در خانواده کرم‌های اینترنتی طبقه بندی می‌شوند. کرم یاد شده همانطور که از نامش پیداست با استفاده از قابلیت اجرای خودکار یا Autorun ویندوز توزیع می‌شود. این کرم هم در سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۰ به طور بی‌سابقه‌ای گسترش یافت.

سومین بدافزار پرکار سال ۲۰۱۰ win32/ Taterf نام دارد. هدف از طراحی این بدافزار سرقت کلمات عبور بازی‌های آنلاین رایانه‌ای و انتقال آن‌ها به مهاجمان برای سواستفاده‌های بعدی بوده است.

۷/۶. تهدیدات ایمیلی: تهدیدات ایمیلی در هشت ماه اول سال ۲۰۰۸ ابتدا افزایش یافته و سپس به طور تدریجی کاهش یافتند. اما مجدد در ماه سپتامبر کاهش قابل توجهی در میزان هرزنامه‌های ارسالی مشاهده شده است. این کاهش ناگهانی در ماه دسامبر هم ادامه یافته است. در این زمینه می‌توان به دو عامل اصلی اشاره کرد.

عامل اول: در هفته آخر آگوست سال ۲۰۱۰ محققان شرکت امنیتی لست لاین موفق به شناسایی و از کار انداختن سرورهای شدند که به طور خودکار روزانه میلیون‌ها هرزنامه را با بهره‌گیری از بدافزاری موسوم به **Cutwail** برای کاربران ارسال می‌کردند. در روزهای بعدی همین مساله موجب کاهش چشمگیر هرزنامه‌های ارسالی شد.

عامل دوم: در ۲۵ دسامبر سال ۲۰۱۰، محققان امنیتی خبر دادند که به دنبال شناسایی و نابودی شبکه بوت نت **Rustock**، میزان هرزنامه ارسالی در جهان به شدت کاهش یافته و به نصف میزان قبلی رسیده است. این میزان کاهش ناگهانی از سال ۲۰۰۹ بی‌سابقه بوده است. البته بعد از مدتی شبکه‌های بوت نت دیگری راه اندازی شدند تا جایگزین **Rustock** شوند و میزان هرزنامه‌های ارسالی مجدداً افزایش یافت.

۷/۷. انواع هرزنامه: تبلیغات مربوط به محصولات دارویی غیرجنسی ۳۲,۴ درصد از کل هرزنامه‌ها را در سال ۲۰۱۰ به خود اختصاص داده است. هرزنامه‌های مربوط به محصولات غیردارویی ۱۸.۳ درصد از کل هرزنامه‌ها را به خود اختصاص داده است. تبلیغات محصولات بهبود دهنده عملکرد جنسی هم ۳.۳ درصد از کل هرزنامه‌ها را شامل می‌شود. مجموع کل این نوع هرزنامه‌ها در مقایسه با سال ۲۰۰۹، ۶۹.۲ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۷/۸. وب سایت‌های آلوده: در نیمه اول سال ۲۰۱۰ حملات فیشینگ بر روی سایت‌های بازی‌های آنلاین متمرکز شدند و به دفعات برای آلوده کردن رایانه‌های کاربران این سایت‌ها وارد عمل شدند. در ماه‌های بعدی شبکه‌های اجتماعی و به خصوص فیس بوک مورد توجه مهاجمان قرار گرفتند. به طور کلی ۱۶,۷ درصد از سایت‌های آلوده با محتوای بازی‌های آنلاین تلاش کردند کاربران را فریب دهند. این رقم در سه ماهه پایانی سال ۲۰۱۰ حدود ۱.۲ درصد کاهش یافت و سهم اصلی به سایت‌های شبکه‌ای اختصاص یافت.

سایت‌های فیشینگ مهاجم به شبکه‌های اجتماعی در ماه‌های پایانی سال ۲۰۱۰ بر فعالیت خود افزودند، ولی در دسامبر سال ۲۰۱۰ تنها ۲.۴ درصد از کل سایت‌های فعال را به خود اختصاص دادند. این سایت‌ها در ۸۴.۵ درصد از موارد موفق به فریب کاربران سایت‌های شبکه‌ای شدند و لینک‌های آن‌ها به روش‌های مختلف برای کاربران این سایت‌ها فرستاده شد و آن‌ها هم بر روی لینک‌های یاد شده

کلیک کردند. سرقت اطلاعات شخصی، تصاویر خانوادگی و انواع کلاهبرداری های با استفاده از این روش صورت می گیرد.

۸. راهبردهای مقابله با جنگ نرم:

قرآن می فرماید: **فَمَنْ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ** (بقره ۱۹۴) شاید یک تفسیر این آیه این باشد که با همان ابزاری که به جنگ شما می آید باید به جنگ دشمنان اسلام رفت. لذا پاسخ تهدید نرم، مقابله نرم است. پاسخ مبارزه علمی، مبارزه علمی است.

باز در قرآن آمده: **وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ** (انفال ۶۰) این آیه به این مساله اشاره دارد که ما می بایست از تمامی ظرفیتهای ممکن خود در جنگ نرم بهره جوییم.

لذا راهبردهای ذیل برای جنگ نرم سایبری در این مقطع پیشنهاد می شود:

الف) راهبردهای پاکسازی: یکی از ابزارهای اصلی جنگ نرم دشمن سایت های مستهجن و پورنوگرافی است. آنها موارد مستهجن درست می کنند. سایت های کذایی خلاف اخلاق درست می کنند و صبح تا شب به خورد جوانان می دهند و جوانی که می آید به فضای اینترنت، شست و شوی مغزی می شود. این گونه حملات باید با فیلترینگ و محدود سازی دسترسی کاربران ایرانی و از سوی دیگر پاکسازی وب از لوث آنها انجام پذیرد.

ب) راهبردهای آگاه سازی: آگاهی رکن دوم مبارزه با جنگ نرم سایبری است. اغتشاشات سال ۸۸ محصول اطلاعات نادرستی بود که این شبکه ها به افکار عمومی وارد کرده بودند. راهبرد دوم این است که این عملیات روانی را برای مردم توضیح بدهیم و به آنها بفهمانیم که فضای سایبر فضای شکننده ای است که ممکن است اصول اعتقادی آنها را تخریب کند. ما باید مردم را آماده کنیم برای دفع عملیات دشمن چون این تقابل و مواجهه شرق و غرب مال سابقه دار است. از طرف دیگر مدیریت کشور باید با افزایش کارایی خود مشکلاتی را که بهانه می دهد به دست دشمن رفع کند، چون اغتشاشات شهری از همین نقطه آغاز شد.

ج) راهبردهای حضور در شبکه های اجتماعی و مقابله به مثل: یکی از ابزار های مهم دشمن در جریان جنگ نرم سایبری در این راستا، سایتهای شبکه های اجتماعی اینترنتی و شبکه های وبلاگی هستند. اگر چه کشورهای حامی و بنیان گذار در آن تبلیغ مستقیم ندارند، اما با ایجاد زمینه طرح و نشر

مباحث مورد علاقه و به صورت مثلاً بی طرف به مدیریت افکار عمومی می پردازند. اگرچه هک نمادین این سایت ها توسط هر گروهی به هر شکل می تواند یک پاتک خوب برای شروع علیه این جریان باشد، اما نمی توان صرفاً با هک یا فیلترینگ آثار این گونه جنگهای نرم را کاهش داد. بلکه ورود سازمان یافته به این شبکه های اجتماعی توسط افسران جوان عرصه مبارزه با جنگ نرم و تولید و انتشار اطلاعات مبتنی بر حقایق و بصیرت سیاسی از راهکارهای مبارزه موثر در این عرصه است.

د) دفاع در برابر جنگ سایبری: جنگ سایبری از زیر مجموعه های جنگ نرم است. امروزه با کوچک تر شدن جهان به واسطه رشد روز افزون وسایل ارتباط جمعی از قبیل اینترنت و ماهواره معادلات گذشته در تنظیم روابط بین کشورها تا حدود زیادی به هم خورده و جای خود را به معادلات جدیدی داده است، به گونه ای که به جای به کارگیری مستقیم زور، توجه قدرت ها به استفاده از قدرت نرم و ایجاد تغییرات از طریق مسالمت آمیز با به کارگیری شیوه های نوین مداخله در امور داخلی کشورها جلب شده است.

درجنگ سایبری نه از ارتش های کلاسیک خبری است نه از تسلیحات مرگبار اینجا فقط رایانه است و کابل و ایده . چین ، کره جنوبی ، امریکا ، کشورهای جنوب شرق آسیا و بسیاری کشورهای دیگر که از زیر ساخت قوی ارتباط رایانه ای بهره می برند به دلیل باز کردن درهای کشور به روی شرکت ها و افراد خارجی برای کار و سرمایه گذاری در این زمینه دچار مشکل هایی نیز شده اند که از جمله آن سوء استفاده از ارتباطات و زیر ساخت های آن کشور برای حمله و تهدید امنیت فضای مجازی دیگر کشورهاست .

شاید بتوان نخستین حمله سایبری سازمان یافته و دولتی را به سال ۲۰۰۷ میلادی نسبت داد که طی آن ، سرویس های اطلاعاتی روسیه ، شبکه های اینترنتی استونی و گرجستان را مورد حمله قرار دادند . و فلج کردند .

دفاع سایبری در برابر جنگ سایبری دشمن به معنی شناسایی انواع تهدیدات این جنگ و اتخاذ راه کارهای مقابله در برابر این تهاجمات است . اقداماتی از قبیل رصد اطلاعاتی تحرکات دشمن ، تقویت مواضع و استحکامات سایبری کشور ، توجه ویژه به امر آموزش سربازان سایبری کشور در کنار تقویت ارتش سایبری و پلیس سایبری می تواند سپر دفاعی کشور در برابر این حملات را تقویت کنند .

نتیجه گیری

جنگ نرم با توجه به هزینه های کم و عدم درگیری مستقیم نظامی بین طرفین، مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. هدف اصلی از راه اندازی جنگ نرم بر علیه کشورها تحمیل اراده قدرت های استبدادی بر کشورهای هدف است براندازی، اجبار به سازش، حفظ جایگاه قدرت جهانی از دلایل بهره گیری از این شیوه جنگی است که بر علیه کشورهای مختلفی از جمله شوروی سابق، گرجستان، اوکراین، ایران و ... به کار گرفته شده است. فضا سازی رسانه ای، ایجاد اختلاف بین مردم و مسئولین، استحاله سیاسی و فرهنگی، ایجاد رعب و وحشت و ... از اهدافی هستند که در جنگ نرم دنبال می شوند. آمریکا و صهیونیسم جهانی نیز در این چهارچوب با ایجاد فضای رسانه ای بوسیله رسانه های دیداری، شنیداری و دیجیتال و استفاده از ظرفیت های فضای مجازی و مستمرک قرار دادن برخی امور از قبیل فعالیت های صلح آمیز هسته ای کشورمان، حقوق بشر و ... سعی نموده اند تا اراده نظام جمهوری اسلامی ایران و مردم مقاوم آن را در هم ریزد.

در این راه دشمن با استفاده از روش ها و ابزار های مختلف مانند رسانه، شبکه های اجتماعی و مقابله سایبری قصد دارد تا با اقدام به عملیات روانی در جامعه هدف به مقصود خود برسد و برای از بین بردن زیرساخت های مقابله با این روش ها جنگ سایبری را در اولویت قرار داده است. حملات سازمان یافته سایبری بر علیه داده های حیاتی کشورها، داده کاوی، تولید و انتشار بدافزارها، کمک به راه اندازی سایت های مستهجن و ... از اقدامات سایبری دشمن محسوب می شوند اما کشور می تواند با اتخاذ تدابیر و راهبردهای دفاعی در این زمینه علاوه بر دفع حملات ضمن استحکام بخشی به مواضع داخلی به مقابله بر علیه این اقدامات برخیزد.

فهرست منابع

- انصاری بارده، رضا؛ غفاری ساروی، مصطفی (۱۴۰۱) پویایی‌شناسی الگوی حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران؛ تو صیف و توصیه‌های سیاستی بر مبنای خوانشی از دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی.
- ایزدی، غلامحسین؛ تقی زاده انصاری، مصطفی؛ ملاکریمی، امید (۱۴۰۱) بررسی ماهیت و آثار الگوی سلب تابعیت جمهوری اسلامی ایران، مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی.
- آرت شولت، یان (۱۳۸۲). نگاهی موشکافانه بر پدیده جهانی‌شدن، ترجمه مسعود کرباسیان. تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
- آشـفته تهرانی، امیر (۱۳۹۲). جهانی شدن رسـانه و هویت فرهنگی جوانان (مطالعه موردی: جوانان شهرستان هرسین) پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- آقاداتی جلفائی، مسیح (۱۳۹۱) نقش دکترین مسئولیت حمایت در توسعه و تحول حقوق بین‌الملل بشردوستانه، پایان‌نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم.
- آلبرو، مارتین (۱۳۸۱). عصر جهانی، جامعه شناسی پدیده جهانی شدن، ترجمه نادر سالارزاده امیری، تهران: نشر آزاد اندیشان.
- آنتونی گیدنز، (۱۳۸۰). پیامد های مدرنیت، ترجمه محسن ثالثی، چاپ دوم، تهران: نشر مرکز.
- براندا، واتسن (۱۳۷۹). تدریس مؤثر تربیت دینی. ترجمه و تلخیص بهرام محسنپور. در مجموعه مقالات تربیت اسلامی جلد ۳، قم: گروه مرکز تربیت اسلامی، ۱۱۸-۱۳۰.
- بلقریز، عبدالله. (۱۳۸۲). جهانی‌شدن و هویت فرهنگی، جهانی‌شدن فرهنگ یا فرهنگ جهانی‌شدن؟ در جهان عرب و جهانی شدن. مجموعه بحث و بررسیهای نشر اندیشه سیاسی مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی، تهران: وزارت امور خارجه.

بیرجندی، علیرضا؛ رضائی زاده، محمدجواد (۱۴۰۱) بررسی الگوی هیئت عالی نظارت بر سیاست های کلی جمهوری اسلامی ایران و قیاس آن با الگوی چینی، مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی.

بیات کمیتکی، مهناز و یزدان پناه، زین العابدین. (۱۳۹۸) حق بر داشته شدن سواد رسانه ای؟، تحقیقات حقوقی، ۲۲(۸۶)، ۳۲۷-۳۵۲.

بیدارمنش، محمد (۱۳۸۹). جهانیشدن و فرهنگ شیعه؛ فرصتها و محدودیتها، پایاننامه کارشناسی ارشد دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه باقرالعلوم.

جوکار، محمدصادق (۱۳۹۲) تحولات سوریه و سناریوهای احتمالی، تهران، مرکز بین‌المللی مطالعات صلح.

- Akame, G. (2013). Chemical weapons use in Syria: Implications for International Law. Available at SSRN 2317809.
- Barber, R. (2019). Uniting for peace not aggression: responding to chemical weapons in Syria without breaking the law. *Journal of conflict and security law*, 24(1), 71-110.
- Daghigh, M., & Lesani, S. H. (2019). International Humanitarian law Approach to the Armed Retaliations against the Environment. *Journal of Law Research*, 22(87), 329-355.
- Ehiane, S. O., & Uwizeyimana, D. D. (2018). Challenges in combating the proliferation of small arms and light weapons (SALW) in Nigeria: a human security perspective. *Journal of African Foreign Affairs*, 5(3), 65.
- and binational urbanism in Israel/Palestine. *Ethnic and Racial Studies*, 1-21.
- Kreitem, H. M. (2020). Weaponization of Access, Communication Inequalities as a Form of Control: Case of Israel/Palestine. In *Digital Inequalities in the Global South* (pp. 137-157). Palgrave Macmillan, Cham.